

Біржовий ринок

Укладач – доцент кафедри маркетингу, к.е.н. – Ю.П. Калюжна

Програма вивчення навчальної дисципліни «Біржовий ринок» складена відповідно до освітньо- професійної програми спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є біржові відносини, тобто суспільні відносини, що виникають у процесі утворення, функціонування та розвитку біржових інститутів.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни (економіка підприємства, мікроекономіка, макроекономіка, менеджмент); дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну (маркетинг).

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Біржовий ринок» є надання майбутнім фахівцям системних знань з теоретичних основ організації функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури організованого ринку та набуття практичних навичок ефективного використання біржових операцій у своїй майбутній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Біржовий ринок» є з'ясувати сутність та еволюцію розвитку біржової торгівлі та особливості механізму її функціонування в країнах з розвинутою ринковою економікою, вивчити основні тенденції регулювання біржового товарного ринку в Україні, оволодіти основами розвитку товарної біржі як елемента інфраструктури організованого ринку, з'ясувати основні види і складові біржових угод та охарактеризувати основні групи учасників біржової торгівлі, розглянути особливості організації і технології біржової торгівлі, оволодіти теорією та практикою біржової інформації, охарактеризувати сучасний стан біржового ринку сільськогосподарської продукції, вивчити особливості функціонування фондового і валютного ринків, з'ясувати основні принципи ціноутворення на біржовому ринку, розглянути сутність клірингу в особливості розрахунків на біржовому ринку, засвоїти основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі, з'ясувати сутність хеджування і біржової спекуляції, вивчити сучасні системи розвитку електронної біржової торгівлі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-економічними явищами та процесами.

Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами

Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями

фахові:

Розуміння теоретичних основ та практичних особливостей менеджменту персоналу підприємства, вміння формувати мотиваційний механізм управління його діяльністю

Програмні результати навчання

Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Історія розвитку біржової торгівлі і сучасний стан біржового ринку

Актуальні питання створення біржового ринку в період формування ринкової економіки. Взаємозв'язок виробництва з торгівлею. Основні види оптової торгівлі та їх класифікація. Поняття організованого ринку. Історія розвитку бірж. Роль та функціональне призначення біржового ринку в сучасній економічній системі.

Основні тенденції та напрями розвитку світового біржового ринку в умовах глобалізації. Структура світової біржової торгівлі за видами біржових контрактів та номенклатурою біржових товарів.

Характеристика біржової мережі США. Особливості біржового ринку Європи. Сучасні тенденції біржового ринку країн Азії. Розвиток бірж у Росії.

Історія розвитку національного біржового ринку. Умови виникнення та особливості функціонування Одеської, Київської, Харківської та Миколаївської бірж.

Організація і регулювання діяльності перших українських бірж. Біржова торгівля в період становлення планової економіки.

Відродження біржової діяльності в Україні в період становлення ринкових відносин. Сучасний стан та шляхи розвитку вітчизняного біржового ринку.

Тема 2. Регулювання біржової діяльності

Сутність та значення державного регулювання біржової торгівлі. Регулювання діяльності товарних бірж в Україні.

Законодавче регулювання оподаткування біржової торгівлі. Державне регулювання біржової торгівлі в країнах з ринковою економікою.

Тема 3. Види біржових угод

Сутність біржової угоди з юридичної, організаційної, економічної й етичної сторін. Характерні ознаки та складові біржових угод.

Характеристика біржових угод залежно від біржового активу. Види біржових угод на ринку реального товару. Види угод з правами на товар. Спотові та види форвардних угод.

Види угод на ф'ючерсному ринку. Поняття та види біржових та позабіржових деривативів. Ф'ючерсні контракти. Товарні, фінансові, валютні ф'ючерси. Ф'ючерси з конкретною та абстрактною базою. Короткострокові та довгострокові ф'ючерси.

Тема 4. Учасники біржових операцій та технологія біржової торгівлі

Засновники та члени бірж, їх права і обов'язки. Учасники біржових сесій. Біржові посередники: брокери та дилери.

Місце і роль брокерських фірм і незалежних брокерів на біржах. Організаційна структура, принципи діяльності брокерських фірм. Ліцензування брокерської та дилерської діяльності. Брокерські функції, права та обов'язки. Дилерська діяльність. Принципи. Сутність.

Економіка брокерської діяльності. Ефективність брокерської діяльності. Оцінювання фінансового стану брокерської контори. Організація брокерських послуг під час здійснення строкових угод. Система оплати брокерських послуг.

Особливості організації посередницької діяльності на міжнародних ф'ючерсних біржах. Види брокерських угод.

Система положень, яка регулює і регламентує біржову торгівлю. Організація біржових торгів. Види та форми біржових аукціонів.

Технологія біржової торгівлі на вітчизняних товарних біржах. Порядок і послідовність операцій на вітчизняних товарних біржах. Типові правила біржової торгівлі. Особливості формування та подання заявок на біржові торги. Функції маклера в біржовому залі. Умови

оформлення біржових контрактів на вітчизняних біржах.

Організація біржової торгівлі на ф'ючерсних біржах. Прогресивні технології біржової торгівлі на сучасних світових біржах. Типова структура операційної зали і види секцій на ф'ючерсних біржах. Поняття біржової та позабіржової сесій. Види жестів у біржовій торгівлі. Типові види заявок на товарних біржах.

Тема 5. Фондові та їх діяльність на фондовому ринку

Фондовий ринок і фондова біржа. Державне регулювання на фондовому ринку. Фінансові деривативи.

Первинний фондовий ринок. Вторинний фондовий ринок. Учасники біржового фондового ринку. Види професійної діяльності на фондовому ринку України. Сутність біржових угод та їх види на фондовій біржі. Процедура лістингу. Котирування цінних паперів. Оформлення і виконання угод на фондових біржах.

Тема 6. Валютні біржі та їх діяльність на валютному ринку

Виникнення та розвиток міжнародного валютного ринку. Основні учасники міжнародного валютного ринку. Значення валютних бірж на грошовому ринку. Особливості створення та функціонування валютних бірж. Валюта як товар. Валютні курси. Котирування валют. Види валютних операцій та технологія торгівлі. Спот– курс, форвард– курс, ф'ючерсні угоди. Валютні опціони, валютний своп. Зміст валютного арбітражу. Міжнародні валютні ринки.

Стан біржового валютного ринку в Україні.

Тема 7. Організаційні аспекти біржової справи та торгівлі

Види цін на біржовому ринку. Принципи формування цін на біржові товари. Сутність та функції клірингу і розрахунків. Роль і основні засади створення та функціонування клірингової палати. Загальна характеристика клірингу та розрахунків.

Історія, передумови виникнення та сутність ф'ючерсної торгівлі. Роль і місце ф'ючерсних бірж у ринковій економіці. Технологія біржової ф'ючерсної торгівлі. Порядок укладання та виконання угод на купівлю– продаж ф'ючерсних контрактів. Поняття маржі. Початкова, варіаційна і підтримувальна маржа.

Сутність біржових опціонів. Визначення та мета хеджування. Хеджери. Види і техніка хеджування.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитрук Б.П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі : навч. посіб. для студ. економ, спец. вищ. аграр. наап, закл. К.: Либідь, 2001. 344 с.
2. Солодкий М.О. Біржовий ринок : навч. посіб. К.: Аграрна освіта, 2010. 565 с.
3. Сохацька О.М. Біржова справа : підруч. 2- ге вид., змін. та допов. Тернопіль : Карт-бланш, 2008. 632 с.
4. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції : практич. посіб.; за ред. С.Г. Саблука. К. : УАЕ, 2000. 55 с.
5. Аграрна реформа в Україні : монографія ; ред. П.І. Гайдучський. К. : ННЦІАЕ, 2005. 424 с.
6. Богачев В.И., Пеннер В.Г., Татарин А.П. Коммерческая деятельность посреднических организаций : учеб.- метод. пособ. Луганск : Престиж-сервис, 2008. 84 с.
7. Галочка Н.М. Инфраструктура аграрного рынка и повышение эффективности сельскохозяйственного производства : моног. К. : Арістей, 2006. 128 с.
8. Дегтярьова О.І. Біржова справа : підруч. М. : ЮШП, 2001. 676 с.